

Peter
Terrin

POST
MORTEM

Winnaar
AKO
Literatuur-
prijs

Prachtig (...)
Een eindeloze
ontdekkingsreis.
- NRC Handelsblad

Roman

Elvis
Peeters

Podium

Dinsdag

ROMAN

Arthur Japin
Vaslav

NS
PUBLIEKS
PRIJS
BOEK VAN HET JAAR 2011
GENOMINEERD

WIN EEN JAAR LANG
GRATIS BOEKEN
STEM OP DE NS PUBLIEKSPRIJS

ROMAN

BOEK VAN
DE MAAND VOLGENS
BOEKVERKOPERSPANEL
DWDD!

*'Dit boek heeft alles.
Een oerboek over
vriendschap.'*

VEN

BERT WAGENDORP

TOUX

ROMAN

Anna Enquist
De verdovers

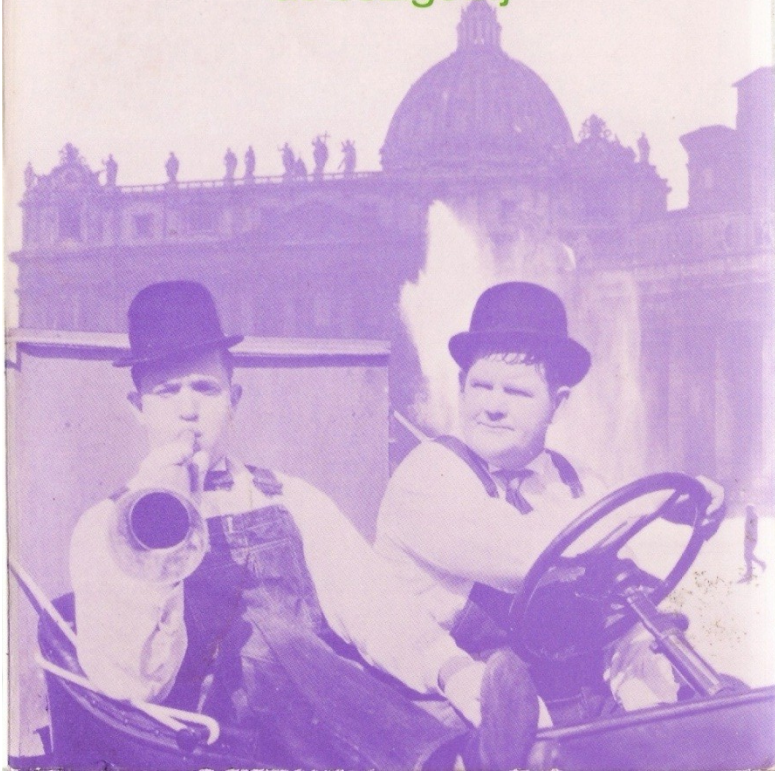
ROMAN

Nu al
85.000
exemplaren
verkocht

'Mooie mengeling van ernst en droge humor.'
NRC Handelsblad

gust gils
DANK
VOOR DE
BLIJDSCAP
de bezige bij

69

(count 'em!)
TRANSLUDIEKE
VERHALEN

die zich Bewegen op de Grens
tussen Speelsheid & Gruwel,
& die Grens Regelmatig Overschrijden,
in 1 of Andere Richting
for Better & (vooral) for Worse!!

DANK VOOR DE BLIJDSCAP
paraproza III
Gust Gils

Gust Gils

Antwoordapparaat

de bezige bij

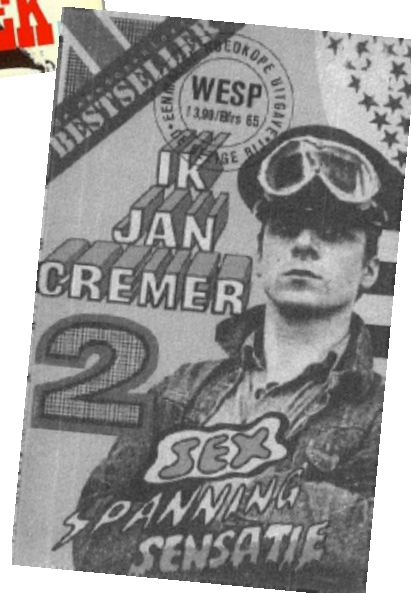
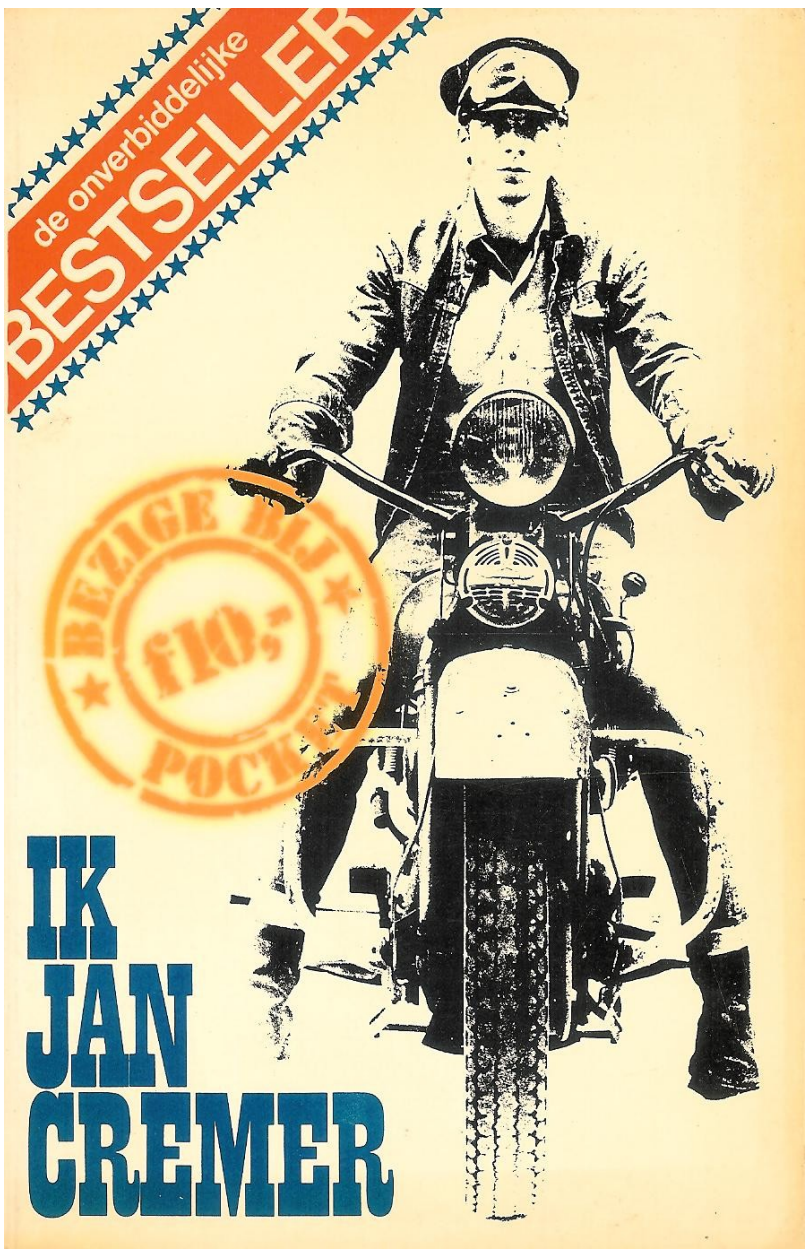
Gust Gils over de typering van zijn proza in een interview op de BRT (1981): 'Het is mij altijd duidelijk geweest dat proza, zoals dat algemeen geschreven wordt, rechtlijnig voortschrijdend, voorzien van beschrijvingen en dialogen, mij niet kan dienen! Daarom noemde ik mijn proza *paraproza*, waarbij de betekenis van het voorvoegsel niet nauw begrensd is: het is de "para" van parabol, van paranormaal, voor mijn part ook van paranoia. [...] Het resultaat zou je *transludiek* kunnen noemen: het ludieke buiten zijn normale oevers getreden, in grimmige gebieden verdwaald. Het vrolijke van de grimmigheid, het grimmige van het vrolijke. Maar tegen de term *groteske*, zoals mijn proza door anderen wordt bestempeld, heb ik geen bezwaar. De groteske schept een eigen realiteit door een van het alledaagse afwijkend postulaat autonoom te amplifiëren volgens een eigen logica, die wel grotesk kan zijn maar even streng als de gebruikelijke. Iets dergelijks doe ik, in grote lijnen, ook.'

P.S. (1989): Dat het proza intussen geëvolueerd zou zijn van groteske naar arabeske komt geheel voor rekening van interviewer Hugo Bousset.

Foto Guy Croegaert

Literatuur Schrijver regelde marketing 'Ik Jan Cremer' tot in detail: 'Zet me op de zwarte lijst!'

Cremer maakte bestseller van zijn boek

Vervolg Jan Cremer van pagina 1

Maar die acties vallen in het niet bij de marketingacties waarmee de jonge schrijver zijn eerste boek promootte. Bij het manuscript dat Cremer nu te koop aanbiedt, zit een afschrift van een lange brief die hij ver vóór publicatie 'onder strikte geheimhouding' stuurde aan Geert Lubberhuizen, de directeur van uitgeverij De Bezige Bij.

Om zijn imago als woest beest, kunstvijand nummer 1 en revolutiejournalist blijvend te vestigen, had Cremer een publiciteitsoffensief bedacht met vijftien uitgeverijpunten, variërend van een nieuwjaarskaarten-campagne tot een reeks 'heldendaden en schandalen', 'spil van de campagne, die-terde de 23-jarige debutant, moest de omslagfoto van zijn boek worden: de auteur in spijkerpak, gezeten op een Harley Davidson. Die foto moest in alle uitingen zichtbaar zijn.

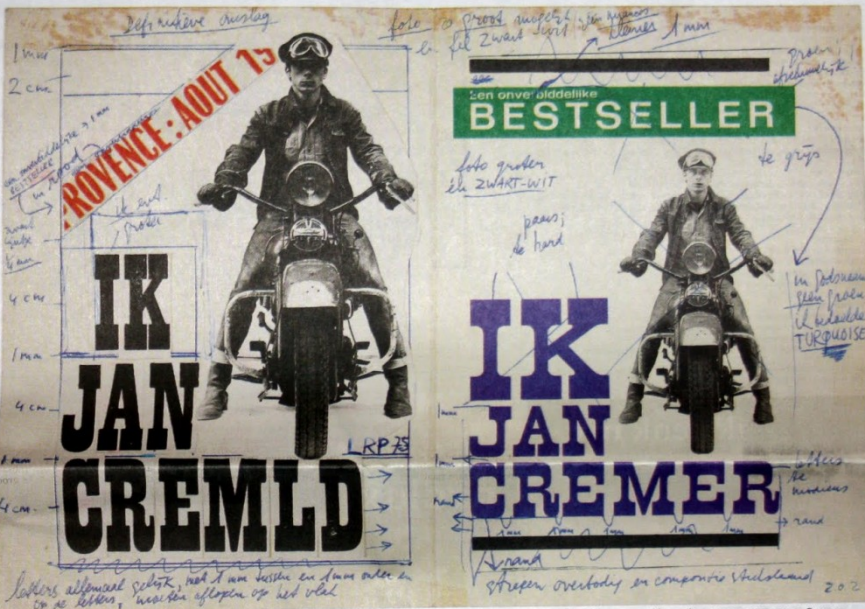
De campagne bleek ongekend succesvol. Direct na verschijnen van de roman brak de hel los met opgewonden recensies, kamervragen en een rechtszaak. Zo oordeelde J. van Doorne, de criticus van Trouw, dat 'de auteur in een kliniek of tuchthus thuishoort'.

Cremer, die na het verschijnen van zijn boek weeklijks pijljes met maandverband en drollen kreeg thuisgestuurd, zal in zijn handen hebben geknepen bij de afrekening van recensies. De schrijver had er op aangehouden, *blinke uit een brief aan zijn uitgever: 'In de christelijke en katholieke pers (...) moet een afkeurende houding tegenover JJC worden gegeven, bij voorkeur moet JJC op de zgn zwarte lijst geplaatst worden. Dit stimuleert de verkoop!'*

'Ik verdiende aan het boek net genoeg om in leven te blijven'

Eind 1964 had De Bezige Bij al 150.000 exemplaren van *Ik Jan Cremer* verkocht. De befaamde 'blurb' op het door Cremer zelf ontworpen omslag - 'n onverbiddelelijke BESTSELLER, nog voor er ook maar één exemplaar was verkocht' - bleek bewaarheid.

Het definitieve omslagontwerp ontbrekt overigens bij het veilingaanbod. Dat verkocht de inmiddels 70-jarige schrijver eerder deze maand aan het Rijksmuseum Amsterdam. Directeur Wim Pijbes noemde het omslag bij de feestelijke overhandiging, 'een icoon in de Nederlandse cultuurgeschiedenis, een jukpunt in de verandering van

Links het ontwerp voor het omslag van Jan Cremer, zoals het ook is uitgevoerd. Rechts door Karel Beunis van De Bezige Bij, voorgestelde versie met commentaar van Cremer.

mentaliteit van de jaren vijftig naar die van de jaren zestig". Het opvallendste aan het typescript, concludeert Blom, zijn de geschrapte passages. Enkele expliciet seksuele passages zijn verwijderd. In het begin van het boek zijn nogal wat passages geschrapt, schrijft Blom, die als 'fout of antisemitisch' hadden kunnen worden beschouwd door lezers "zonder oog voor ironie".

Cremer verdiende aan 12 miljoen exemplaren 'net genoeg om in leven te blijven', laat hij weten. "Als mijn uitgevers de twaalf apostelen waren geweest of Jesus Christus in eigen persoon, alleen

dan was ik nu rijk geweest." Veilinghuis Adams taxeert de opbrengst van het manuscript op 200.000 tot 250.000 euro. Dat zou een recordopbrengst voor een twintigste-eeuwse manuscript zijn. Het tot nu toe duurste Nederlandse handschrift is dat van De Avonden, dat in 1996 voor 160.000 gulden (72.000 euro) werd aangekocht door het Letterkundig Museum in Den Haag.

Veilingmeester Van Winden wijst op de miljoenenopbrengsten voor handschriften van Baudelaire, Kafka en andere buitenlandse auteurs van naam. "Twee ton voor de Victory Boogie Woogie van de Ne-

derlandse literatuur is een schijntje". Na de veiling organiseert Van Winden een tentoonstelling over Jan Cremer. Zijn leven is als een stripverhaal. Wie had er verhouding met een seksbom als Jayne Mansfield en zat aan tafel met mensen als Andy Warhol en Bob Dylan? De expositie zal eind dit jaar opengaan op de Avenue des Champs-Élysées in Parijs.

Veilingmanuscript 'Ik Jan Cremer' 2/10 bij Adams Amsterdam Auctions, Herengracht 386, Amsterdam. Online catalogus op www.adamsamsterdam.com

Drie passage uit 'Ik Jan Cremer'

'Ik rook een pijp, suchtsucht en smeer kippestront op mijn kin. Want een kunstenaar zonder baard is als een vis zonder graat. Waardeloos, al die burgers met hun maatschappij.'

'Met vrouwen om kunnen gaan is als wodka drinken. De eerste slok genietend, lange tijd beneveld, dronken, overmoedig en tevreden, de laatste teug proef je niet meer.'

'Dit was dus Het Grote Avontuur, nu ging ik dus Neuken. Van opwindning werd mijn pikkie helemaal slap, maar Bettie maakte hem weer stijf en hoe ik het gedaan heb weet ik niet meer, maar op zeker moment had ik geneukt.' Op mijn deniende had ik geneukt! Fiedeldiedel! Ik mocht het aan niemand vertellen van Bettie, want dan mocht het niet meer, dus hield ik mijn mond stijf dicht tegen in deeren.

Rijks koopt originele cover kaskraker 'Ik Jan Cremer'

Ontwerp is door auteur/kunstenaar zelf gemaakt

Van onze verslaggever Rutger Pontzen

AMSTERDAM De Nederlandse schrijver Jan Cremer (70) liet de impact die zijn eerste boek, *Ik Jan Cremer* uit 1964, zou moeten krijgen, niet graag aan anderen over. Cremer schreef niet alleen het manuscript, hij verzorgde ook de layout van de cover en de achterflap. En hij poseerde op zijn Harley Davidson voor de foto (gemaakt door Wim van der Linden), die mede het Het Rijksmuseum maakte gisteren bekend het originele ontwerp van Cremer te hebben aangekocht. Het museum uit de 20ste-eeuwse cultuurgeschiedenis van de laatste tijd. Onlangs voegde het museum een (witte) Rietveldstoel, foto's van Er-

win Olaf en een relief van Jan Schoonhoven aan zijn collectie toe. Het geeft aan wat de koers van die rechte Wim Pijbes is: zich niet als schilder kunst, maar de verzameling uitbreiden met moderne kunst, vormgeving en typografie. Maandag 6 september overhandigt de kunstenaar zijn ontwerp aan Pijbes. Bezoekers kunnen de omslag zien van 7 tot 27 september.

Het originele ontwerp van de omslag, dat het Rijksmuseum in bezit heeft gekregen.

